

Mladen Karadzovski Artur Adamczyk***

Najważniejsze problemy Macedonii w procesie integracji z Unią Europejską

Wprowadzenie

Republika Macedonii po uzyskaniu niepodległości w 1991 r. rozpoczęła proces transformacji społeczno-politycznej. Od samego początku funkcjonowania państwa realizowano procesy zamiany systemu jednopartyjnego na pluralistyczny, odchodzono od gospodarki planowanej i tworzono wolno-rynkową, zastępowano struktury socjalistyczne nowymi demokratycznymi rozwiązaniami. Liderzy polityczni, decydując się na ambitne i wyczerpujące dla społeczeństwa zmiany polityczne i gospodarcze, starali się przekształcić Macedonię w nowoczesne i demokratyczne państwo, licząc na integrację ze strukturami zachodnioeuropejskimi. Wszystkie partie polityczne jako najważniejszy cel polityczny wskazywały i wskazują nadal członkostwo w Unii Europejskiej i NATO. W efekcie Macedonia przodowała wśród krajów dawnej Jugosławii we wprowadzaniu prozachodnich przemian. Kolejne jej rządy konsekwentnie wdrażały reformy, których oczekiwała UE, dzięki czemu Była Jugosłowiańska Republika Macedonii w 2005 r. zyskała statusu kandydata na członka Unii. Dalszy proces zbliżania z UE utrudniał toczący się nadal spór z Grecją o nazwę kraju, a także problemy w stosunkach z Bułgarią.

1. Ewolucja integracji Macedonii z Unią Europejską

Pierwsze kontakty Macedonii ze Wspólnotami Europejskimi sięgają czasów podziału dwublokowego. Były związane z podpisywanymi w latach 70. i 80. XX w. przez Socjalistyczną Federacyjną Republikę Jugo-

* Dr **Mladen Kardzoski** – wykładowca na Wydziale Prawa, University of „St. Kliment Ohridski” – Bitola.

** Dr **Artur Adamczyk** – docent w Centrum Europejskim Uniwersytetu Warszawskiego.

sławii¹ porozumieniami handlowymi z EWG. Gdy nastąpił rozpad SFRJ i Macedonia ogłosiła niepodległość, jej rząd próbował odnowić te kontakty. Choć Wspólnoty uznały nowy kraj, a Skopie mianowało swojego przedstawiciela w Brukseli w 1992 r., pełne stosunki dyplomatyczne z UE zostały nawiązane dopiero trzy lata później². Powodem był konflikt z Grecją dotyczący nazwy i symboli narodowych Macedonii. Właśnie w 1995 r. obie jego strony podpisały tymczasowe porozumienie (Interim Accord). Na mocy dokumentu nowe państwo mogło starać się o przyjęcie do organizacji międzynarodowych jako Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM). Droga do rozwoju międzynarodowych kontaktów została w ten sposób otwarta³. W grudniu 1995 r. Unia Europejska podjęła decyzję o nawiązaniu pełnych stosunków dyplomatycznych z Macedonią. Wyraziła też zgodę na otwarcie misji FYROM w Brukseli⁴. Dzięki temu stosunki Macedonii z Unią zaczęły się zacieśniać. W roku 1996 podjęto rozmowy w zakresie współpracy handlowej i transportowej, zakończone zawarciem porozumienia, które weszło w życie dwa lata później.

Z myślą o państwach Bałkanów Zachodnich Komisja Europejska opracowała nowy projekt. Ogłoszony został w 1999 r., nosił nazwę proces stabilizacji i stowarzyszenia (*Stabilisation and Association Process – SAP*) i skierowany był do Macedonii, Albanii, Bośni i Hercegowiny, Serbii, Czarnogóry oraz Chorwacji. Inicjatywa miała na celu przede wszystkim doprowadzenie do ustabilizowania sytuacji politycznej i ekonomicznej na Bałkanach. Komisja Europejska chciała też zdopingować objęte projektem kraje do zacieśniania wzajemnych relacji, co umożliwiłoby stworzenie silnej struktury regionalnej. W ten sposób zamierzała zbadać, jak dużą zdolność integracyjną wykazują państwa Bałkanów Zachodnich pretendujące do członkostwa w UE⁵. Kraje unijne wciąż bowiem obawiały się kolejnych konfliktów w regionie, głównie związanych z Ko-

¹ *Sporazum o Stabilizaciji i Pridruzivanje*, Vlada Republike Srbije, Kancelarija za Pridruzivanje Evropskoj Uniji, Beograd 2005, www.seio.gov.rs [dostęp 9.09.2014], s. 1–5.

² *Македонија во ЕУ-трето дополнето и изменето издание*, Секретаријат за европски прашања, Скопје: септември 2006 година, <http://www.morm.gov.mk> [dostęp 3.09.20014], s. 10–11.

³ *Interim Accord between the Hellenic Republic and the FYROM*, United Nations, New York, 13 September 1995, http://www.mfa.gr/images/docs/fyrom/interim_accord_1995.pdf [dostęp 8.09.2014].

⁴ Komisja Europejska otworzyła swoje przedstawicielstwo w Skopie w 1998 r. za: *Македонија во ЕУ-трето дополнето и изменето издание*, op.cit., s. 11.

⁵ O. Anastasakis, V. Bijcic-Dzelilović, *Balkan Regional Cooperation and European Integration*, The Hellenic Observatory, London 2002, s. 5–14.

sowem. Domagały się zatem, by państwa bałkańskie przyjęły pokojową (koncyliacyjną) metodę rozwiązywania sporów i rozpoczęły współpracę. Podkreślano, że tym sposobem najszybciej kraje dawnej Jugosławii staną się członkami UE.

Najważniejsze narzędzie procesu stabilizacji i stowarzyszenia miały stanowić bilateralne układy o stabilizacji i stowarzyszeniu (*Stabilisation and Association Agreement*), zawierane przez UE z państwami bałkańskimi. Rząd w Skopie bez zwłoki podjął negocjacje dotyczące wspomnianego porozumienia z Komisją Europejską⁶. Ogłoszenie Rady Europejskiej podczas szczytu w Santa Maria da Feira w 2000 r., że wszystkie kraje objęte projektem są potencjalnymi kandydatami do Unii Europejskiej, osiągnęło cel⁷. Było bowiem ogromną zachętą dla krajów Bałkanów Zachodnich do uczestniczenia w projekcie KE. FYROM jako pierwsza podpisała Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu z Unią Europejską (już w 2001 r.), co świadczyło o jej determinacji⁸.

Zamieszki wywoływane przez mniejszość albańską w 2001 r. nasiliły problemy wewnętrzne Macedonii. Mimo to rząd zdołał przekonać Unię Europejską o swoim dążeniu do demokratyzacji kraju. Porozumienie z Ochrydy (*Ohrid Framework Agreement*) zakończyło wewnętrzny kryzys i dowiodło, że Macedonia jest państwem tolerancyjnym, szanuje prawa mniejszości narodowych. W latach 2003–2005 Unia Europejska, mając na celu umocnienie niepewnego jeszcze pokoju w Macedonii, realizowała misję policyjną EUPOL (*EU Police Mission*) PROXIMA. Jej najważniejszym zadaniem było udzielenie pomocy macedońskiemu Ministerstwu Spraw Wewnętrznych w zapewnieniu porządku prawnego i przeprowadzeniu reform w policji⁹. Poprawa sytuacji wewnętrznej oraz wdrożenie kolejnych reform oczekiwanych przez KE umożliwiło rządowi FYROM złożenie w czasie szczytu Rady Europejskiej w Dublinie w 2004 r. wniosku o pełne członkostwo w Unii Europejskiej¹⁰. W listopadzie 2005 r. Komisja Europejska wydała opinię, że FYROM spełnia warunki stawiane kandydatom

⁶ *Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската Унија*, Влада на Република Македонија, Генерален секретаријат, Сектор за европска интеграција: Скопје, септември 2004 година (September 2004), s. 34.

⁷ *Conclusions of The Presidency*, European Council, Santa Maria Da Feira 19 and 20 June 2000, http://www.europarl.europa.eu/summits/feil_en.htm [dostęp 20.09.2014].

⁸ *Македонија во ЕУ-трето дополнето и изменето издани*, op.cit., s. 12.

⁹ www.europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r18013.htm [dostęp 10.08.2014].

¹⁰ *Analytical Report for the Opinion on the Application from the Former Yugoslav Republic of Macedonia for EU Membership*, Commission of the European Communities Brussels, 9 November 2005, SEC 1425 (2005), http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2005/package/sec_1425_final_analytical_report_mk_en.pdf [dostęp 10.08.2014].

na członków Unii Europejskiej. Miesiąc później w Brukseli oficjalnie potwierdziła to Rada Europejska¹¹.

Przyznanie Macedonii statusu kandydata było swego rodzaju nagrodą za trud włożony w realizację kryteriów kopenhaskich i za korzystne efekty wprowadzenia rozwiązań prawnych przyjętych w ramach Porozumienia z Ochrydy. Warto podkreślić, że nawet Grecja nie zablokowała tej decyzji, choć wciąż trwały rokowania o nazwę Macedonii. Rząd w Skopie został zatem nagrodzony za szybkie, pokojowe rozwiązanie problemów mniejszości albańskiej. Sprawa była o tyle ważna, że zamieszki mogły wybuchnąć w innych częściach regionu i zagrozić bezpieczeństwu i stabilizacji w Grecji.

Uzyskanie statusu kandydata zdopinguowało Macedonię do wprowadzania kolejnych prodemokratycznych reform zbliżających ją do pełnego członkostwa w UE. Największe sukcesy osiągnęła w zwalczaniu korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz w realizacji zasad wolności prasy¹². Unia Europejska doceniła starania Macedonii ponownie w 2009 r. Zaowocowało to postanowieniem o zniesieniu obowiązku wizowego dla obywateli tego kraju już w pierwszej fazie procesu liberalizacji wizowej obejmującego państwa bałkańskie¹³. Ze względu na wyraźne postępy strony macedońskiej w demokratyzacji kraju i realizację priorytetowych celów Partnerstwa dla członkostwa Komisja Europejska w tym samym roku zarekomendowała otwarcie negocjacji akcesyjnych z FYROM¹⁴. Rząd macedoński liczył, że dzięki temu szefowie państw i rządów UE szybko wyznaczą termin rozpoczęcia owych negocjacji. Nadzieje przekreśliła jednak Grecja. Ateny zawetowały korzystną dla Macedonii decyzję na forum Rady Europejskiej, argumentując, że najpierw należy zawrzeć porozumienie w sprawie nazwy tego państwa, a dopiero później może zostać ustalony termin rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych.

Owej daty nie ustalono do dziś, choć Komisja Europejska w kolejnych corocznych raportach podtrzymuje opinię o gotowości FYROM do pod-

¹¹ F. Nelli Feroci, *The Future of Enlargement: Candidate and Potential Candidate Countries of the Western Balkans*, w: *A Frontier of Europe: A Transatlantic Problem?*, red. F.M. Bindi, I. Angelescu, Washington D.C.–Rome 2011, s. 27.

¹² T. Żornaczuk, *Macedonia: od bałkańskiego prymusa do chorej demokracji*, „Biuletyn PISM” 2014, No. 64, s. 2.

¹³ Council Regulation (EC) No 1244/2009 of 30 November 2009 amending Regulation (EC) No 539/2001 listing the third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders and those whose nationals are exempt from that requirement, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009R1244> [dostęp 2.09.2014].

¹⁴ D. Morolov, *The Euro-Atlantic aspiration of the Republic of Macedonia*, „International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)” 2014, Vol. 13, No. 1, s. 271.

jęcia negocjacji akcesyjnych¹⁵. Sytuację komplikuje fakt, że do blokującej rozmowy Grecji dołączyła Bułgaria. Powodem jest przekonanie rządu w Sofii, że Skopie prowadzi antybułgarską kampanię i fałszuje historię. Jak wiadomo, decyzje o rozpoczęciu negocjacji, a także o ewentualnym członkostwie, są podejmowane na forum Rady Europejskiej jednomyślnie, więc do czasu uregulowania przez FYROM stosunków z Grecją i Bułgarią jej proces akcesyjny będzie zawieszony.

2. Grecja sprzeciwia się pogłębieniu integracji FYROM z Unią Europejską

Rozpad systemu dwublokowego przyniósł ogromne zmiany na Bałkanach. Przestała istnieć Jugosławia, w jej miejsce powstały nowe państwa, które w wyniku powrotu haseł nacjonalistycznych zaczęły zgłaszać roszczenia terytorialne wobec sąsiadów. Utworzona w 1945 r. autorytarnie zarządzana Socjalistyczna Federacyjna Republika Jugosławii powstrzymywała rozwój nacjonalizmów. Grecja po zakończeniu wojny domowej nie miała większych zatargów tym państwem. Poza tym społeczność grecką i dominującą politycznie w Jugosławii ludność serbską łączyły więzi sympatii (oba narody toczyły walki z Turkami) oraz bliskość Kościołów.

Powstanie Republiki Macedonii 19 grudnia 1991 r. po rozpadzie Jugosławii Grecy odebrali jako zagrożenie dla integralności terytorialnej kraju. Tworzeniu państwa macedońskiego towarzyszyły bowiem początkowo hasła przyłączenia do niego zamieszkanymi przez Macedończyków terenów w sąsiednich krajach.

Młode państwo macedońskie jednak samo miało problem z mniejszością albańską i musiało zabiegać o trwałość własnych granic. Liczyło w tym zakresie na wsparcie państw zachodnich, także Grecji, starało się zatem o uznanie międzynarodowe, które ustabilizowałoby jego sytuację na mapie świata. Szybko porzucono więc ideę „Wielkiej Macedonii”, a parlament zadeklarował wyrzeczenie się wszelkich roszczeń terytorialnych w stosunku do sąsiadów i rozwiązywanie kwestii spornych metodami pokojowymi¹⁶.

Mimo wszystko politycy greccy nie wyzbyli się obaw i relacje między sąsiadami nadal były napięte. Podstawową kwestię sporną stanowiła na-

¹⁵ *Commission Staff Working Document The Former Yugoslav Republic of Macedonia 2013 Progress Report and Accompanying the document Communication From The Commission To The European Parliament And The Council Enlargement Strategy and Main Challenges 2013–2014*, European Commission COM(2013) 700 final, Brussels, 16.10.2013.

¹⁶ S. Pięta, *Polityka Grecji wobec kwestii macedońskiej w latach 1991–1995*, w: *Wybrane problemy współczesnych stosunków międzynarodowych*, red. M. Waloński, Wrocław 2008, s. 159 i nast.

zwa oraz symbole narodowe nowego państwa. Dla Greków określenie Macedonia to ich historyczne, narodowe dziedzictwo, takie miano nosił bowiem region starożytnej Hellady. Przyjęcie nazwy Republika Macedonii uważają zatem, mimo pokojowych deklaracji Macedończyków, za pretekst do wysuwania roszczeń terytorialnych wobec Grecji. Drugim powodem sporu było godło przedstawiające tzw. słońce z Werginy – symbol przypisywany Filipowi II, ojcowi Aleksandra Wielkiego. Ono także jest związane z helleńską historią i nie ma – zdaniem Greków – nic wspólnego z dziedzictwem ludności słowiańskiej, zamieszkującej nowo powstałe państwo. W konstytucji Republiki Macedonii istniał zapis, który był kolejnym zarzewiem konfliktu. Mówił o tym, że państwo dba o prawa wszystkich Macedończyków, także mieszkających w krajach sąsiednich (chodziło głównie o Grecję i Bułgarię). Ateny uważały, że ingeruje on w wewnętrzne sprawy Grecji i stanowi naruszanie jej suwerenności. Poza tym Grecja neguje istnienie odrębnego narodu Macedończyków, uznaje bowiem, że jest to napływowa ludność słowiańska. Natomiast Bułgarzy wyrażają opinię, że mieszkańcy nowego państwa są pochodzenia bułgarskiego, a macedoński jest odmianą ich języka.

W tej sytuacji państwa europejskie wyraźnie zasygnalizowały, że wszelkie treści kojarzące się z hasłami nacjonalistycznymi zawarte w konstytucji utrudnią przyjęcie nowego państwa do społeczności międzynarodowej. Macedonia zmieniła więc swoje godło i usunęła kontrowersyjne zapisy z ustawy zasadniczej. Pozostała jednak kwestia nazwy kraju. Podczas negocjacji, toczących się od 1992 r., Grecja wysuwała różne propozycje: Republika Skopie, Republika Wardaru, Macedonia Słowiańska, ale nie żadna nie znalazła aprobaty Macedończyków.

W lutym 1992 r., w okresie prezydencji Portugalii, premier tego kraju J. Pineiro przedstawił pakiet środków budowy zaufania, w którym najważniejsza była propozycja nazwy: Nowa Macedonia. Ona również nie spotkała się z akceptacją Grecji, która z góry odrzuca wszystkie nazwy kraju zawierające słowo Macedonia. Zirytowani członkowie UE odżegnali się od pomocy w tej kwestii i pozostawili jej rozstrzygnięcie zwaśnionym stronom¹⁷. Grecja, wykorzystując swoją pozycję międzynarodową, zablokowała przyjęcie Republiki Macedonii do różnych organizacji międzyna-

¹⁷ Propozycja J. Pineiro była bliska uzyskania akceptacji przez Ateny. Rządząca wówczas w Grecji partia Nowa Demokracja, z premierem Konstantinosem Mitsotakisem, gotowa była uznać nazwę Nowa Macedonia, jednak opór jej konserwatywnego skrzydła, na czele którego stał szef greckiej dyplomacji A. Samaras, zablokował negocjacje. Przeciwni tej nazwie byli także posłowie opozycji z socjalistycznej partii PASOK, za: F.S. Larrabee, *Greece's Balkan Policy in New Strategic Era*, „Southeast European and Black Sea Studies” 2005, No. 3, s. 424.

rodowych, przede wszystkim do ONZ. Ze względu na konflikt militarny trwający w Serbii, Chorwacji oraz Bośni i Hercegowinie brak uznania Macedonii na międzynarodowej arenie groził rozszerzeniem się konfliktu także na ten kraj. Ateny i Skopie, jednakowo obawiające się niebezpiecznego rozwoju wydarzeń, poczuły się zmuszone do znalezienia rozwiązania satysfakcjonującego obie strony. Na ich postawę wpłynęła również, co trzeba podkreślić, presja ze strony USA oraz państw unijnych. Zapadła decyzja o przyjęciu technicznej nazwy: Była Jugosłowiańska Republika Macedonii (*Former Yugoslavian Republic of Macedonia* – FYROM). 7 kwietnia 1993 r. Macedonia – jako FYROM – stała się członkiem ONZ¹⁸, mogła też starać się o akcesję do innych organizacji międzynarodowych. Owa techniczna nazwa była jednak rozwiązaniem tymczasowym. Jej przyjęcie nie uzdrawiało relacji z sąsiadem.

W 1993 r. w Grecji odbyły się wybory, w których wygrała lewicowa partia PASOK. Nowe władze przyjęły twardą, nacjonalistyczną postawę wobec wszystkich północnych sąsiadów: Albanii, Macedonii, Bułgarii i Turcji. Rząd premiera Papandreu obawiał się zagrożenia ekspansją muzułmańską ze względu na intensyfikację dyplomatycznych kontaktów między państwami z północy, zamieszkanymi (choć w różnym stopniu) przez ludność muzułmańską. Przewidywano także, że Turcja może podżegać FYROM do wysuwania roszczeń wobec greckiej Macedonii¹⁹. Za jedyne sposoby obrony Grecji uznali zacieśnienie współpracy z Serbią, której postawa stanowiła przeciwwagę dla polityki Macedonii na Bałkanach.

Na stosunek Grecji do północnych sąsiadów znaczący wpływ miał Kościół prawosławny. Cieszący się dużym poważaniem zarówno społeczeństwa, jak i polityków duchowni propagowali pozytywne nastawienie wobec Serbów, a jednocześnie wyolbrzymiali muzułmańskie zagrożenie z Północy. Grecy hierarchowie nie uznawali także autokefalicznego Macedońskiego Kościoła Prawosławnego, uważali bowiem, że powstał w rejonie podległym Cerkwi serbskiej²⁰. Ze względu na narastające niepokoje na Bałkanach i wojnę w byłej Jugosławii kraje, których konflikt jeszcze nie dotyczył, za wszelką cenę starały się udowodnić, że przestrzegają zasady poszanowania granic i integralności terytorialnej. Przede wszystkim Albania, obawiając się rozszerzenia konfliktu na jej terytorium, odżegny-

¹⁸ P. Sioussiouras, *The Process of Recognition of the Newly Independent States of Former Yugoslavia by The European Community: The Case of Former Socialist Republic of Macedonia*, „Journal of Political and Military Sociology” 2014, No. 1, s. 12.

¹⁹ S. Larrabee, op.cit., s. 409.

²⁰ Notabene żaden z autokefalicznych Kościołów prawosławnych na świecie nie uznał faktu powstania autokefalicznego Macedońskiego Kościoła Prawosławnego, za: http://www.romfea.gr/inex.php?option=com_content&task [dostęp 11.08.2014].

wała się od nacjonalistycznych haseł. Bułgaria prezentowała podobną postawę, choć z innych pobudek – Sofii zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej²¹. W efekcie nastąpiło ocieplenie stosunków Tirany i Sofii z Atenami, co zmniejszyło poczucie zagrożenia Greków. Premier A. Papandreu uznał, że presja jest najlepszym narzędziem uregulowania kwestii macedońskiej. Grecja w lutym 1994 r. zerwała negocjacje dotyczące nazwy państwa, zamknęła swój konsulat w Skopie i wprowadziła embargo na handel z Macedonią²². Ostatnie z wymienionych działań uderzyło w gospodarkę FYROM, ponieważ handel z Grecją stanowił alternatywę współpracy z Serbią, na którą wcześniej społeczność międzynarodowa nałożyła embargo²³.

Państwa członkowskie Unii Europejskiej ostro skrytykowały agresywną politykę Grecji wobec Macedonii. Wojna w byłej Jugosławii trwała, a Grecja, zamiast stabilizować sytuację w regionie, doprowadziła do kolejnego kryzysu. Osłabienie Macedonii mogło zaś spowodować próbę aneksji tego kraju przez Serbię²⁴. W obliczu napięcia między Atenami a Skopie USA i państwa europejskie zdecydowały się podjąć działania mające na celu zażegnanie konfliktu. Starania amerykańskiego dyplomaty Cyrusa Vance'a przyniosły pewną poprawę: stosunki między Grecją a FYROM zostały nawiązane, a wymiana handlowa wznowiona. Rezultatem rokowań było Tymczasowe porozumienie (*Interim Accord*) zawarte w 1995 r. W dokumencie oba kraje potwierdziły nienaruszalność swoich granic (art. 2) oraz integralność terytorialną (art. 3). Zobowiązały się także do niepodejmowania żadnych akcji ani niewspierania strony trzeciej w działaniach godzących w suwerenność, integralność terytorialną oraz niezależność polityczną drugiej strony (także art. 3). Zarówno Grecja, jak i FYROM zapewniły, że nie będą wykorzystywać symboli stanowiących element historycznego dziedzictwa kulturowego drugiego państwa (art. 7). Głównym efektem porozumienia dla Macedonii było odblokowanie jej międzynarodowej aktywności i umożliwienie starań o członkostwo

²¹ P. Paponidakis, *The Omonia Five trial: democracy, ethnic minorities and the future of Albania*, „Sudosteuropa” 1996, Vol. 4/5, s. 342.

²² Komisja Europejska zaskarżyła decyzję greckiego rządu o wprowadzeniu embarga na FYROM do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, który jednak odrzucił wniosek, uważał bowiem, że jest to sprawa polityczna, a nie prawna. Grecki premier wcześniej oznajmił, że będzie nadal realizował dotychczasową politykę wobec Macedonii niezależnie od werdyktu trybunału.

²³ Szerzej patrz: P. Sioussiouras, *Greece and Landlocked States: The Case of FYROM*, Athens 2000.

²⁴ Ch. Tsardanidis, S. Stavridis, *The Europeanisation of Greek Foreign Policy: a Critical Appraisal*, „European Integration” 2005, No. 2, s. 229.

w NATO i UE (art. 11): „Upon entry into force of this Interim Accord. the Party of the First Part agrees not to object to the application by or the membership of the Party of the Second Part in international, multilateral and regional organizations and institutions of which the Party of the First Part is a member; however, the Party of the First Part reserves the right to object to any membership referred to above if and to the extent the Party of the Second Part is to be referred to in such organization or institution differently than in paragraph 2 of United Nations Security Council resolution 817 (1993)”²⁵.

Zawarcie porozumienia nie rozwiązało problemu nazwy nowego państwa. Obie strony wyraziły jednak wolę kontynuowania rokowań w tej sprawie pod auspicjami ONZ. Zmiana polityki Grecji zaowocowała przyjęciem FYROM, na wniosek Aten, do Rady Europy oraz OBWE.

Poprawa stosunków Grecji z państwami bałkańskimi zbiegła się w czasie z pogorszeniem relacji z Turcją. Doszło do ostrego konfliktu (dokonano nawet mobilizacji marynarki wojennej) w kwestii przynależności Wysp Egejskich²⁶. Kraje unijne zaczęły postrzegać Grecję jako członka, który wciąż wplątuje UE w swoje konflikty – jak nie z państwami bałkańskimi, to z Turcją (problem egejski i cypryjski). Władze greckie zdały sobie sprawę, że więcej korzyści przyniesie im taka polityka wobec sąsiadów, która spotka się z poparciem pozostałych członków UE. W tym celu jednak należało zmienić wizerunek Grecji i zyskać opinię państwa przyczyniającego się do ustabilizowania sytuacji we wschodniej części Morza Śródziemnego i na Bałkanach.

Stosunki Aten ze Skopie od drugiej połowy lat 90. XX w. zaczęły się zdecydowanie poprawiać. Współpraca gospodarcza obu krajów rozwinęła się do tego stopnia, że Grecja stała się głównym partnerem handlowym Macedonii i największym inwestorem zagranicznym. Macedończycy uświadomili sobie, że to Grecja ułatwi im wejście do rodziny europejskich państw demokratycznych. Sytuacja geopolityczna i demograficzna FYROM jest trudna. Blisko 23% mieszkańców stanowi mniejszość albańska, wciąż wyrażająca niezadowolenie ze swojego statusu. Sąsiedztwo z Albanią i Kosowem przynosi natomiast permanentne zagrożenie²⁷. Zamieszki albańskie

²⁵ Pełny tekst Interim Accord: http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim%20Accord%20between%20the%20Hellenic%20Republic%20and%20the%20FYROM.pdf [dostęp 9.10.2014].

²⁶ A. Adamczyk, *The Influence of Turkey's International Problems upon the Process of its Integration with the European Union*, w: *Poland and Turkey in Europe – Social, Economic and Political Experiences and Challenges*, red. A. Adamczyk, P. Dubel, Warsaw 2014.

²⁷ R. Panagiotou, *FYROM's transition: on the road to Europe*, „Journal of Southern Europe and the Balans” 2008, No. 1, s. 50–51.

w 2001 r. potwierdziły ten brak bezpieczeństwa. Z obawy przed rozlaniem się konfliktu na państwa sąsiednie UE oraz USA przeprowadziły szybką akcję dyplomatyczną, a NATO podjęło działania wojskowe. Konflikt zażegnano i podpisano porozumienie w Ochrydzie²⁸. Aby zapewnić sobie gwarancje bezpieczeństwa, FYROM w 2004 r. wystąpiła z wnioskiem o członkostwo w NATO i Unii Europejskiej. Decyzja o przyjęciu Macedonii zależała m.in. od Greków, którzy – należąc do obu organizacji – mają prawo weta w stosunku do procesu ich rozszerzenia.

Status kandydata na członka Unii Europejskiej FYROM uzyskała w styczniu 2005 r. Nie określono jednak daty rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych. Zbliżenie Macedonii z UE niewątpliwie wynikało z dążenia krajów europejskich do ustabilizowania sytuacji w Macedonii po zamieszkach antyrządowych z 2001 r. Niewyznaczenie terminu rozmów świadczyło o braku postępu w reformowaniu kraju, ale głównie wynikało z zakulisowych rozgrywek Grecji na forum UE, które miały w celu zmuszenie Macedonii do zmiany nazwy. Dalsza integracja Macedonii ze strukturami zachodnioeuropejskimi została zamrożona przede wszystkim z powodu weta Aten. Na szczycie NATO w Bukareszcie, w kwietniu 2008 r., Grecja uniemożliwiła przystąpienie Macedonii do paktu. Zagroziła także, że jeżeli Macedonia nie uzgodni z nią kwestii swojej nazwy, zablokuje jej akcesję do UE²⁹. Macedonia zareagowała skargą do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, w której dowodziła, że Grecja łamie porozumienie z 1995 r., sprzeciwiając się przyjęciu FYROM do organizacji międzynarodowych. W odwecie Grecja w 2009 r., kiedy Komisja Europejska przedstawiła rekomendację otwarcia negocjacji akcesyjnych FYROM z UE, jako jedyny kraj zablokowała decyzję o ustaleniu daty rozpoczęcia negocjacji.

Polityka władz greckich jest zupełnie niezrozumiała. Ateny powinny widzieć w Macedonii raczej swojego naturalnego sojusznika na Bałkanach. Oba kraje zmagają się przecież z tym samym problemem, który można nazwać syndromem „okrażenia przez czynnik albański”. Poczucie więzi między nimi powinien wzmocnić fakt powstania w 2008 r. niepodległego Kosowa, którego Grecja nie uznała³⁰. Macedończycy wprawdzie niepodległość nowego sąsiada uznali, ale dobrze pamiętają wspieranie rebelii albańskiej w ich kraju w 2001 r. przez Kosowo.

²⁸ M. Szpala, *Macedonia*, w: *Bałkany Zachodnie a integracja europejska. Perspektywy i implikacje*, Warszawa 2008, s. 56–57.

²⁹ A. Adamczyk, *Kwestia macedońska w bałkańskiej polityce Grecji*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2009, s. 51–67.

³⁰ Szerzej patrz: J. Bastian, *Greece in Southeast Europe. Political Opportunities and Economic Challenges*, Friedrich-Ebert-Stiftung 2010, <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/07005.pdf> [dostęp 9.10.2014].

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w 2011 r. zawyrokował, że Grecja bezprawnie zablokowała członkostwo FYROM w NATO³¹. Nie miało to jednak wpływu na politykę Aten wobec Skopie. Kolejne greckie rządy podtrzymują opinię, że zbliżenie Macedonii z UE może nastąpić dopiero po rozwiązaniu kwestii nazwy państwa. Choć KE w swych corocznych raportach wciąż potwierdza gotowość FYROM do rozpoczęcia negocjacji, Grecja konsekwentnie uniemożliwia ustalenie na forum UE terminu podjęcia rozmów w tej sprawie. W grudniu 2012 r., podczas szczytu Rady Europejskiej, szefowie państw i rządów krajów członkowskich jednomyślnie orzekli, że rozpoczęcie procesu akcesyjnego FYROM zależy od przeprowadzenia oczekiwanych przez UE reform, utrwalenia dobrosąsiedzkich relacji i wreszcie od rozwiązania „problemu nazwy” państwa w ramach negocjacji prowadzonych pod zwierzchnictwem ONZ³².

Przedstawiciel ONZ Matthew Nimetz otrzymał trudne zadanie mediatora w tej sprawie. Wielokrotnie przedstawiał propozycje nowej nazwy państwa³³. Na przełomie 2012/2013 r. przedstawiono następujące propozycje: Górna Republika Macedonii, Północna Republika Macedonii (Nortehr), Demokratyczna Republika Macedonii, Wardarska Republika Macedonii (Vardar)³⁴. Żadna nie uzyskała akceptacji Grecji, w dodatku na część propozycji nie zgadzała się Bułgaria. Władze greckie stały się zakładnikami wewnętrznej sytuacji politycznej, do której same doprowadziły, w związku z czym nie chcą, ale też nie mogą, zgodzić się na żadną nazwę zawierającą słowo Macedonia³⁵.

Do zaostrzenia się relacji między Grecją i Macedonią przyczyniła się w 2010 r. realizacja projektu „Skopie 2014”. Polegał on na przebudowie centrum stolicy, która miała podkreślić historyczne związki miasta ze starożytną Macedonią. Obok klasycystycznych budynków stanęły monumentalne pomniki Aleksandra Macedońskiego, Filipa Macedońskiego, królowej Macedonii Olimpias i innych postaci, które zapisały się w historii Grecji. Nowemu portowi lotniczemu nadano imię Aleksandra Mace-

³¹ International Court of Justice website: <http://www.icj-cij.org/docket/files/142/16841.pdf> [dostęp 12.09.2014].

³² *FYROM Name Issue*, Hellenic Republic Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mfa.gr/en/fyrom-name-issue> [dostęp 10.08.2014].

³³ *Nimetz Starts New Push for Macedonia „Name” Deal*, Balkan Insight, 8.01.2013, <http://www.balkaninsight.com/en/article/nimetz-visits-athens-skopje-for-fresh-name-talks> [dostęp 10.08.2014].

³⁴ *Nowa propozycja nazwy dla Macedonii*, EuroActiv, 17.04.2013, <http://www.euractiv.pl/rozszerzenie/arttykul/nowa-propozycja-nazwy-dla-macedonii-004616> [dostęp 10.08.2014].

³⁵ P. Koktsidis, *FYROM’s EU Accession Hopes: A delicate Balance*, „ELIAMEP Briefing Notes” 2013, No. 6, s. 2.

dońskiego, a w głównym holu usytuowano potężny pomnik władcy i wybitnego wodza. W ten sposób Macedończycy mocno zranili patriotyczne uczucia sąsiadów i sprowokowali kolejne kroki odwetowe rządu w Atenach. Grecy zarzucili FYROM zawłaszczanie ich historycznego dziedzictwa, co było złamaniem postanowień Interim Agreement z 1995 r. Wśród priorytetów greckiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, która miała miejsce w pierwszej połowie 2014 r., nie było polityki rozszerzenia. Na kolejnym szczycie, w czerwcu 2014 r., nie stanął zatem problem terminu rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z FYROM. Wcześniej Grecja ustaliła z pozostałymi państwami swego tria, czyli z Irlandią i Litwą, że nie wpiszą na listę wspólnych priorytetów kwestii rozszerzeniowej. Uniknęła dzięki temu zarzutów, że zajmuje się sprawą przyjęcia nowych członków do UE, ale FYROM uniemożliwia akcesję. Komisja Europejska nawet nie przedstawiła rekomendacji Macedonii, w przekonaniu, że kolejny raz zostanie odrzucona. Komisarz ds. rozszerzenia Stefan Fule kilkakrotnie próbował przekonać Ateny do złagodzenia stanowiska. Proponował, aby rozpocząć negocjacje z FYROM, a ich kontynuację uzależnić od rozwiązania problemu nazwy państwa. Jego misja jednak nie przyniosła efektu³⁶.

Sprawa stosunków grecko-macedońskich, a co się z tym wiąże unijno-macedońskich, najwyraźniej utknęła w martwym punkcie. Rząd w Atenach czeka na inicjatywę rządu w Skopie. Tymczasem partia rządząca w FYROM, dzięki nieustępliwej postawie w sporze z Grecją, buduje sobie poparcie społeczne. Wniosek z tego, że nie ma większej nadziei na rozwiązanie problemu, a tym samym zbliżenie Macedonii z UE.

3. Przyczyny bułgarskiego sprzeciwu wobec akcesji FYROM do UE

Relacje macedońsko-bułgarskie zmieniały się z czasem. Tuż po ogłoszeniu niepodległości przez Macedonię były przyjazne. Bułgaria pierwsza uznała (w 1992 r.) nowe państwo³⁷. Szczególną znaczenie miał fakt, że zaakceptowała nazwę Republika Macedonii, narażając się na kryzys, na szczęście krótkotrwały, w stosunkach z Grecją. Sofia wspierała też wysiłki Macedonii mające na celu przystąpienie do NATO i Unii Europejskiej. Bułgarzy byli mocno zainteresowani ustabilizowaniem sytuacji politycz-

³⁶ *Bulgaria and Greece Block Macedonia's EU Talks*, „Balkan Insight”, 12.12.2012, <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-joins-greece-in-blocking-macedonia-s-eu-bid> [dostęp 10.08.2014].

³⁷ <http://www.euractiv.com/sections/enlargement/macedonian-spat-marks-end-greek-presidency-303277> [dostęp 8.09.2014].

nej u wschodniego sąsiada, bo zdawali sobie sprawę, że Macedonia może stać się źródłem konfliktów etnicznych w regionie ze względu na liczną mniejszość albańską.

Oba rządy oficjalnie deklarowały dążenie do utrzymania przyjaznych stosunków, a mimo to pojawiało się wiele problemów utrudniających kontakty. Na przykład bułgarscy lingwiści do dziś twierdzą, że nie istnieje odrębny język macedoński, lecz jedynie bułgarski dialekt. Poza tym zarówno politycy, jak i historycy bułgarscy o prawicowej proweniencji utrzymują, że nie ma odrębnego narodu Macedończyków. Ich zdaniem ludność zamieszkująca ten kraj to etniczni Bułgarzy³⁸. Z kolei pewna część polityków macedońskich zarzuca Bułgarii, że nie uznaje istnienia mniejszości macedońskiej w swoim kraju. Pewne wydarzenia historyczne oba państwa uważają za swe odrębne dziedzictwo narodowe, co jest kolejnym powodem sporów³⁹. Dla poprawy relacji w 1999 r. Bułgaria i Macedonia podpisały wspólną deklarację zobowiązującą do nasilenia współpracy. Głównym jej celem było zbliżenie społeczeństw przez promocję rozwoju transportu i komunikacji między oboma krajami oraz wspólny udział w projektach regionalnych. Bułgaria i Macedonia zapewniły także, że nie będą podejmować nieprzyjaznych wobec siebie działań: „Both parties shall undertake effective measures to prevent ill-intentioned propaganda of the respective institutions and agencies and shall not allow activities of private individuals aimed at instigating violence, hatred or other such action which might harm the relations between the Republic of Bulgaria and the Republic of Macedonia”⁴⁰.

Omówiony dokument miał bardzo ogólny charakter i pozostawiał wiele do życzenia, niemniej jednak spełnił swe zadanie – przyczynił się do poprawy stosunków między Macedonią a Bułgarią. Rząd w Skopie zdawał sobie sprawę, że ze względu na wciąż złe relacje macedońsko-greckie Bułgaria jest głównym partnerem Macedonii w regionie. W dodatku ów partner, dzięki zbliżeniu do struktur zachodnioeuropejskich, mógł pomagać Macedonii w kontaktach na arenie międzynarodowej. Poprawne stosunki między sąsiadami utrzymały się do 2008 r., czyli do momentu, gdy na szczycie NATO w Bukareszcie z powodu weta Grecji zapadła decyzja o nieprzyjęciu FYROM

³⁸ Ibidem.

³⁹ Obecne tereny Republiki Macedonii w średniowieczu należały do carstwa bułgarskiego, a następnie zostały podbite przez imperium osmańskie. Macedonia, jako część autonomiczna, została wyodrębniona dopiero po II wojnie światowej w ramach Jugosławii.

⁴⁰ *Macedonia and Bulgaria: So Close, Yet So Distant*, „Policy Brief”, Macedonian Centre for European Training, February 2012, s. 8, http://mcet.org.mk/ckfinder/files/Bulgaria_Macedonia_So-Close_Yet_So-Distant_MCET_-ENG.pdf [dostęp 21.09.2014].

do grona członków paktu. W tym samym czasie rzecznik Ministerstwa Spraw Zagranicznych Bułgarii oświadczył, że Sofia, biorąc pod uwagę uwarunkowania historyczne i geograficzne, nie będzie bezwarunkowo wspierać rządu w Skopie. Jak to często bywa, rząd bułgarski wykorzystał trudną sytuację partnera, by zrealizować własne interesy. Macedońskie media zarzuciły wówczas Bułgarii, że wtrąca się w spór macedońsko-grecki i staje po stronie Aten. Sugerowano także istnienie spisku grecko-bułgarskiego przeciwko Skopie. Ówczesny premier Bułgarii zdecydowanie zaprzeczył pogłoskom, ale nie zapobiegło to pogorszeniu się stosunków między oboma państwami⁴¹. Odrzucenie kandydatury FYROM na członka NATO w 2008 r. – warto podkreślić – miało ogromne znaczenie dla Macedończyków. Ich rozgoryczenie przerozdziło się w nacjonalizację postaw.

W 2010 r. rząd w Sofii przedstawił jednak Macedonii propozycję porozumienia o dobrosąsiedzkich stosunkach. Przewidywała ona współpracę w zakresie gospodarki, infrastruktury, energetyki i walki z przestępczością zorganizowaną oraz powołanie specjalnego komitetu naukowego, który rozwiązałby spory dotyczące interpretacji historii. Odpowiedzią rządu w Skopie była propozycja, aby Bułgaria podpisała Konwencję ramową o ochronie mniejszości narodowych (*Framework Convention for the Protection of National Minorities*). Wówczas bowiem Sofia musiałaby spełnić jeden z postulatów rządu w Skopie, mianowicie dotyczący uznania istnienia mniejszości macedońskiej w Bułgarii⁴². W wystąpieniach polityków obu państw coraz wyraźniej przebiegała się postawa nacjonalistyczna. Faktem znaczącym dla stosunków między obu krajami było włączenie się Bułgarii w 2012 r. w spór grecko-macedoński o nazwę kraju. Rząd w Sofii nie zaakceptował proponowanej przez mediatora nazwy Macedonia Północna (*North Macedonia*), bo – jego zdaniem – mogłoby to spowodować roszczenia terytorialne wobec Bułgarii, w skład której wchodzi Macedonia Wardarska. Politycy bułgarscy uprzedzili, że będą blokować rozmowy Macedonii z UE do czasu rozwiązania wszystkich problemów bułgarsko-macedońskich. W 2012 r. Komisja Europejska ponownie pozytywnie zaopiniowała gotowość FYROM do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z UE. Rząd w Sofii stwierdził, że ocena KE nie odzwierciedla rzeczywistości. Utrzymywał, że w Macedonii prowadzi się antybułgarską kampanię, utrudnia się firmom z tego kraju prowadzenie biznesu i prześladowuje się osoby pochodzenia bułgarskiego⁴³. Idąc śladem Grecji, Bułgaria nie

⁴¹ Ibidem, s. 4.

⁴² Ibidem, s. 2.

⁴³ *Bułgaria nadal przeciwna negocjacom UE z Macedonią o akcesji*, EuroActiv 6.12.2012, <http://www.euractiv.pl/rozszerzenie/wywiad/bugaria-nadal-przeciwna-negocjacom-ue-z-macedoni-o-akcesji-004269> [dostęp 21.09.2014].

zgodziła się w czasie szczytu Rady Europejskiej w grudniu 2012 r. na rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych FYROM. Sofia postanowiła wykorzystać trudną sytuację Macedonii i zażądała spełnienia przez nią trzech warunków: podpisania porozumienia o dobrosąsiedzkich stosunkach, stworzenia warunków do rozwoju współpracy oraz grup roboczych do wzmocnienia relacji w kluczowych dziedzinach i wreszcie powołania rady, która zajmowałaby się organizacją corocznych międzyrządowych spotkań⁴⁴.

Z obawy przed większą izolacją międzynarodową kraju premier Macedonii zgodził się przyjąć postawione warunki⁴⁵. Mimo tej deklaracji w 2013 r. stosunki macedońsko-bułgarskie jeszcze się pogorszyły. Bezpośrednią przyczyną były represje wobec Macedończyków bułgarskiego pochodzenia w miejscowości Strumica oraz zawłaszczenie przez Macedonię historycznych bohaterów Bułgarii. Największe oburzenie Bułgarów wywołała jednak emisja macedońskiego filmu „Third Half”, którego twórcy oskarżali Bułgarów o kolaborację z hitlerowcami w czasie II wojny światowej i udział w Holokauście⁴⁶. Wydaje się, że w pewnym momencie retoryka nacjonalistyczna w wypowiedziach polityków obu państw wyrwała się spod kontroli i była używana głównie na potrzeby wewnętrznych rozgrywek politycznych, związanych ze zbliżającymi się zarówno w Bułgarii, jak i w Macedonii wyborami parlamentarnymi. Stanowisko Bułgarii do dziś się nie zmieniło. Nadal domaga się ona podpisania umowy o dobrosąsiedzkich stosunkach z Macedonią oraz zahamowania wszelkich działań fałszujących historię⁴⁷.

Zakończenie

Podjęmowane przez Macedonię próby wejścia do grona państw unijnych do tej pory się nie powiodły. Mimo przeprowadzenia wielu reform politycznych, ekonomicznych i społecznych kraj ten wciąż nie doczekał się zaproszenia do rozpoczęcia negocjacji. Przyczyną jest oczywiście głównie sprzeciw Grecji i utrudnienia ze strony Bułgarii. Winą za ciągle trzy-

⁴⁴ *Bulgaria's Brussels Blockade Leaves Macedonia Bitter*, „Balkan Insight”, 14.12.2012, <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-s-brussels-blockade-leaves-macedonia-bitter> [dostęp 21.09.2014].

⁴⁵ *Macedonia Accepts Bulgaria's Terms for Support*, „Balkan Insight”, 5.12.2012, <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-accepts-bulgarian-terms-for-support> [dostęp 21.09.2014].

⁴⁶ *Bulgaria's Relations with Macedonia: Reset or Reverse?*, The Sofia Globe, <http://sofiaglobe.com/2013/01/10/bulgarias-relations-with-macedonia-reset-or-reverse/> [dostęp 12.09.2014].

⁴⁷ *Bulgaria Continues Sting conditions for Macedonia's EU, NATO Accession*, Focus News Agency, 23.07.2014, <http://www.focus-fen.net/news> [dostęp 12.09.2014].

manie Macedonii w „przedpokoju” nie można jednak obarczać wyłącznie wspomnianych jej sąsiadów. Część ekspertów jest zdania, że pronijne deklaracje Wewnętrznej Macedońskiej Organizacji Rewolucyjnej – Demokratycznej Partii Macedońskiej Jedności Narodowej (VMRO – *Democratic Party for Macedonian National Unity*), z premierem Gruevskim na czele, utrzymującej się przy władzy od 2006 r., nigdy nie były szczerze. Głosiła raczej hasła „integration – yes, but not under EU terms”⁴⁸. Analizując jej działania, można dojść do wniosku, że nie dąży ona do pojednania z sąsiadami. Przeciwnie – zabiega o poparcie wyborców, grając na ich patriotyzmie, głosząc hasła zagrożenia tożsamości narodowej⁴⁹. A Macedończycy czują się zmęczeni i upokorzeni przeciągającym się oczekiwaniem na decyzję UE o rozpoczęciu negocjacji. Brak wyraźnej perspektywy członkostwa prowadzi do nasilenia nastrojów nacjonalistycznych. Społeczność albańska, która ma dość liberalny stosunek do nazwy państwa, protestuje przeciw posunięciom rządu. Politycy nie wytrzymują próby czasu i zapominają o wdrażaniu reform. Macedonia jest coraz częściej krytykowana za obniżenie standardów demokratycznych, naruszanie wolności mediów, korupcję i nepotyzm⁵⁰. Na jej drodze do UE stoi już nie tylko spór z Grecją i Bułgarią, lecz także łamanie wartości europejskich.

Dziś Macedończycy szukają alternatywy dla zbliżenia z UE. Premier Nikola Gruevski dąży do rozwoju współpracy z Chinami i Indiami, liczy na inwestycje tureckie i rosyjskie. Z drugiej strony UE nie jest zainteresowana kolejnym rozszerzeniem w najbliższym czasie. Wydaje się jednak, że dalsza przyszłość Macedonii to członkostwo zarówno w UE, jak i w NATO. Takim rozwojem wydarzeń powinny być zainteresowane także Grecja i Bułgaria, jeżeli pragną na Bałkanach stabilnej sytuacji.

⁴⁸ S. Ordanoski, *The Story of Macedonian Populism: 'All We Want Is Everything! w: The Western Balkans and The EU: 'The Hour OF Europe'*, red. J. Rupnik, Paris 2011, s. 107.

⁴⁹ Bulgaria's Brussels Blockade Leaves Macedonia Bitter, „Balkan Insight”, 14.12.2012, <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-s-brussels-blockade-leaves-macedonia-bitter> [dostęp 12.09.2014].

⁵⁰ Greece Says „Former Yugoslav Republic of Macedonia Must Accept European Values”, Euroactiv 23.01.2014, <http://www.euractiv.com/macedonia/eu-presidency-tells-macedonia-ac-news-532959> [dostęp 10.10.2014].

Słowa kluczowe: rozszerzenie UE, polityka zagraniczna FYROM, Grecja, Bułgaria

Key words: enlargement of the EU, foreign policy of FYROM, Greece, Bulgaria

Abstract

The Most Vital Problems of Macedonia in the Process of Integration with the European Union

Since 1991, when Macedonia became independent, integration with Western structures – the European Union and the NATO – has been its main foreign policy objective. All Macedonian governments have consistently worked towards implementing the political, economic and social reforms required by the Copenhagen criteria. To a certain extent, the EU appreciated Macedonia's efforts: in 2005, it granted Macedonia, known as FYROM, the status of a candidate country. However, the implementation of internal reforms alone has proved insufficient to commence the accession negotiations. The path to the EU is still blocked by unsettled issues with Greece and Bulgaria. The government in Athens demands that Macedonia settle the dispute over its name and accuses it of appropriating Greek historical heritage. Sofia, in turn, accuses Skopje of falsifying history and discriminating against the Bulgarian minority living on the territory of the Republic of Macedonia.